

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

4844

1886.

TIZENNYOLCZADIK ÉVFOLYAM.

SZERKESZTETTE

GAMAUF VILMOS.

NYOMATOTT GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEINÉL KOLOZSVÁRTT.

1886.

T A R T A L O M:

I. Szerkesztőségi közlemények.

Előfizetési felhívás 1886-ra	1
Előfizetési felhívás 1887-re	305

II. Egyletek, közintézetek, kiállítások.

Erdélyi gazdasági egylet gyűlései.	
Meghívás a közgyűlésre	85, 97
Egyleti zárszámadás 1885-ről	109
Közgyűlési jegyzőkönyv	127
Választmányi ülés 1886. január 11-én	19
" " " február 8-án	46
" " " március 11-én	70
" " " április 8-án	95
" " " április 29-én	107
" " " május 13-án	151
" " " június 10-én	171
" " " július 22-én	203
" " " augustus 14-én	243
" " " október 7-én	266
" " " november 11-én	291
" " " november 29-én	303

Erdélyi gazdasági egylet felterjesztései és intézkedései.

A mezőgazdasági birtokok elhatárolása és a területek felhasználása	10
A birtokrészek telki szolgálmai, a növénytermelés és fatenyésztés érdekeinek megvédése	20
Káros állatok, ártalmas gyomok mikénti irtása és az állattenyésztés emelését célzó intézkedések	34
Korizmic László nekrológja	257
Közgazdasági érdekeink védelme (közleked. ügy)	296

Állatkiállítási szakosztály.

Meghívás a közgyűlésre	85, 97
Az 1885-iki zárszámadás	123
Közgyűlési jegyzőkönyv május hóról	150

Kolozsvári IV-ik tenyészállatkiállítás.

Előleges értesítés	119
Részletes kiállítási program	153
Kiállítási mozgalmak	178, 206, 214
Bíráló bizottság névsora	224
Jutalmak és dicsérő oklevelek jegyzéke	225

Más egyletek működése.

Az országos gazd. egylet közgyűlése	121
Erdélyrészi okszerű méhészegylet közgyűlése	33
Nagyenyedi okszerű méhészegylet közgyűlése	58
Brassói gazd. egylet évi jelentése	107
Csikmezei gazd. egylet közgyűlése	152
" " " választmányi ülései	71, 255
" " " Fogarasmegyei gazd. egylet közgyűlése	83
" " " Marostordamegyei gazd. egylet közgyűlése	30
" " " állatkiállításai	83, 123
" " " Szolnok-dobokamegyei gazd. egylet közgyűlése	152
" " " választmányi ülései	71, 94, 181, 206, 303
" " " Torda-aranyosi gazd. egylet közgyűlése	153
" " " Kolozsvári olvasó körök	303

III. Havi emlékeztetők és piaci árak.

Havi emlékeztető: január	2
" " február	25
" " március	49
" " április	73
" " május	98
" " június	145
" " július	173
" " augustus	197
" " september	221
" " október	245
" " november	269
" " december	293
Piaczi árak	minden számban.

IV. Czikkek és közlemények.

1. Vezér- és irányczikkek.

A helyzet. Dr. Berde Áron	3
Polémia! Szabó József	13
Pro domo! Báró Bánffy Ádám	25
Kolozsmegye kisbirtokainak állapota. Id. Lészai Ferencz	37
A határutak szabályozása és rendezése Gr. Schweinitz Gyula	50
Az ageni szilva aszalvány. Gamauf Vilmos	61
A borászati kongresszus. Eöry Tivadar	74
A műtrágyákról. Vörös Sándor	85
Erdélyrészi boraink a budapesti kiállításon. Paget János	99
Néhány szó a komlótermelésről. Petki Ferencz	115
Szövetségi nagygyűlés. Bartók Béla	147
Mire ügyeljünk házi állatainknál? Reich Albert	161
Kisbirtokosaink érdekében. Dr. Kein Adolf	174
Közgazdasági érdekeink szolidaritása. Dr. Meltzl Oszkár	185
A tagosítás és birtokrendezésről. Malom Zsigmond	198
Hitel és szövetkezés. Dr. Wolff Károly	209
A kolozsvári IV-ik tenyészállatkiállítás F. S.	222
Lovaink a kolozsvári tenyészállatkiállításon X.	243
Szarvasmarháink a kolozsvári tenyészállatkiállításon X.	246
A nagyban termelendő gyümölcsfajokról. Ritter Gusztáv	258, 270
A talaj kimerüléséről. Tuba Lajos	281
Állattenyésztési statisztika. Weingärtner Andor	294
Fanemesítő egyesület. Schmidt Rezső	396

2. Nemzetgazdaság és gazdasági üzlet, ismeretterjesztés.

A helyzet. Dr. Berde Áron	3
Az Olt szabályozása	7
A jószágrendezésről	8
A halászlai törvényjavaslat	9
A hidelvei olvasó kör megnyitása	9
Polémia! Szabó József	13
A gazdasági válságról	16
Gazdasági kiadásaink csökkentése	17
Az 1885-iki időjárás	17
Pro domo. Báró Bánffy Ádám	25
Az erdélyrészi képviselők értekezlete	28
A nemzetközi gazdakongresszus jegyzőkönyve	30
Kolozsmegye kisbirtokainak állapota. Id. Lészai Ferencz	37

Az erdélyrészi földhitelintézet ügye	44
A határutak szabályozása és rendezése. Gr. Schweinitz Gyula	50
Kolozsvári földhitelintézet	64
Kisbirtokosok szövetkezetei	65
A szesz monopólium	66
Újabb lépés földhitelintézetünk érdekében	80
Földmives iskola Kolozson	89
Az erdő befolyása a lég nedvességére	106
A facement tetőzet	120
Szövetségi nagy gyűlés. Bartók Béla	147
Az új vámtarifa	149
Szebenmegye haladása	165
Kisbirtokosaink érdekében. Dr. Klein Adolf	174
A mezőgazdaság a budapesti kiállításon	175
Közgazdasági érdekeink szolidaritása Dr. Meltzl Oszkár	185
Csikmegyei állapotok	189
A tagosítás és birtokrendezésről. Malom Zsigm.	198
K.-monostori gazd. tanintézet zárünnepélye	203
A szobai legyek irtása	202
Hitel és szövetkezés. Dr. Wolff Károly	209
A fogarasi ménesbirtok	217
A vetésforgásról	220
Megyei hitelintézetek kérdése	262
A gazdasági tanügyről	263
Nedves falak kiszáritása	265
Adók könyve, írta Dobos János	279
Naptári irodalom	279, 404
A talaj kimerüléséről. Tuba Lajos	281
A hadsereg élelmezése	302

3. Földmivelés, növénytermelés, erdészet és gazdasági gépészet.

Székelly lóhere	8
A k.-monostori vetőmagvizsgáló állomás	29
Találmányok leírása (Takarmány tömhesztő, új malomkövek, heremag cséplő gép)	32
Rendszeres növénytermelési kísérletek	42
Új arankatisztító gép	43
A gipsz trágyaképpessége. Szántó vető	53
Erdélyrészi megyeink 1885-iki termése	55
Milyen mélyre rakjuk a vetőmagot?	57
A gazdasági növények vetési ideje	57
buza boronálása	80
Érdőnövény hatása az alatta levő vetésre	81
Trágyákról. Vörös Sándor	85
Trágyaergonya megfonyasztása	90
Trágyák tartóssága	91
Trágyaalkalmazott kézi kapáló eke. Mokry István	102
Az ember őrülék	104
Okszerű talajmivelés (könyvismertetés) Réti János	105
Teendők jégverés esetében	105
A luczfenyőtű mint takarmány	105
Az aranka kiirtása	106
A tyuktrágya	106
Néhány szó a komlótermelésről. Petki Ferencz	115
A talajjavítás előhaladása	119
Paszulytermelésünk érdekében	167
A vaselin	168
Trágyakészítés az istállóban	169
Mikor arassuk a különféle terményeket?	187
Tartós szérűk	188
A szántás szabályai	190
Biztosító készülék gőzkazán robbanások ellen	190

A poczegerek pusztítása ellen	191
Az olasz perje mint a luczerna pótszere	201
Gyomok irtása a gabonaföldeken	202
A dohánytermelés érdekében. T. Bokros László	213
A vetőmag kiválasztása	214
Mire figyeljünk a vetőmag vásárlásánál	228
Egyszerű csirázató készülék	230
Arató géppróbá Gyergyó-Alfaluban	230
A kendertermelés és készítés	235
Csirázatói kísérletek	239
A vető-szántás után mindjárt vessünk-e?	239
Kicsirázott buza mint vető mag	240
A földmivelés 12 parancsolatja	241
A gabonaneműek zsákolása	242
A fiatal here lelegeltetése	253
Csigák irtása a szántóföldeken	264
Törökbuza morzsolás és vetőmag	265
Ekeverseny Deesen	266
Kolozs monostori 1885-ik évi kísérletek	274
Trágyakezelés a mezőn	276
A favágás ideje	277
Ekeverseny Csik-Szeredán	278
Néhány szó az erdei kártételek megakadályozásáról. Kondor Vilmos	283
A mezőre hordott trágyának kezelése	287
Vetést pusztító hernyók Dr. Szaniszló Albert	288
A gyepek kifagyásának meggátlása	289
Vetést pusztító hernyók. Baktsi Ádám	400
Hamisitott heremag	404
Az egészséges fa felismerése	406

4. Állattenyésztés és állatgyógyászat, tejgazdaság.

A korpa etetéséről	16
A községi bikatartás ügyében	18
Felhívás az erdélyi ménlótulajdonosokhoz	23
Gyümölcsbort a teheneknek	30
A sertések okszerű táplálása	30
Baromfiaink statistikája	31
A nyári istállózás ügyében pályázati jelentés	44
A lovak korai megrokkánása	56
Elővigyázat tenyésztőjük vásárlásánál	57
Kolozsmegyei állattenyésztési szabályrendelet	58
Édes tej köpülése a Vásárhelyi-féle köpülővel	67
Kőbányai sertés üzlet	69
A sovány állatok husának tápértéke	81
A tojások eltartása	90
A Peking kacsa tenyésztése	92
A friz-fajta lánjúbok	92
Marháink munka- és takarmány értékesítése	119
Iszapos széna mint takarmány	150
A szemellenző a lószerszámon	150
Mire figyeljünk házi állatainknál? Reich Albert	161
A vasúti szemledíjak ügyében	170
A borjúk ragályos hasmenése	170
A tojások megszorulása a tyukokban	179
A rákdögvész és annak okai	215
A lovak vakarása	215
Tűzveszélykor az állatok megmentése	216
Felhívás az állattenyésztőkhez a törzskönyv ügyében	216
A kolozsvári IV ik tenyészállatkiállítás F. S.	222
Lovaink a kolozsvári tenyészkiállításon X.	233
Szarvasmarháink a kolozsvári tenyészállatkiállításon X.	246
Állategészségügyi szemleut K. K.	250
Zab etetése szecsakával	252
A tölgyemakk káros a szarvasmarhának	253
Lótenyésztésünk érdekében	264

A lovak sörényét és farkát megnöveszteni	265
Háromszékmegyei állattenyésztési szabályrendelet	275
Mitől vakul a ló?	277
Az istállói meleg befolyása	289
Az élő sertések hus súlya	289
A fagyos répa etetése	289
Állattenyésztési statisztika. <i>Weingärtner Andor</i>	294
Állattenyésztésünk fejlődéséről	299
A gümőkór terjedésének megakadályozása	301
A fejről	398
A tyukok korai tojása	402
Csikmegyei tejgazdasági mozgalom	402
Hiv. jelentés IV-ik állatkiállításunkról	403

5. Kertészet, méhészet és selymeszet.

Lokális gyümölcsfajok terjesztése	8
Az ojtó veszők megválasztása	9
A gyümölcsészeti vázlatok érdekében	10
Czélszerű méhészeti eszközök	17
A községi faiskolák rendezése	29
Új méhkaptár	29
Székely munkából magyar selyem	30
A téli ojtás előnyei	31
Méhészkedés a vasut mentén	31
Mauthner képes kertészkönyve	32
Gyümölcstermelésünk különféle hiányai. <i>Semler Henrik</i>	40
Olvasó köreink angyalfája	43
Gyümölcsfa, magcsemeték kiosztása	43
Gyümölcskivitelünk néhány adata	44
Méhészeti statisztika	45
A vértetű irtása	45
Az aszalt szilva csomagolása	56
Az ageni szilva aszalványa. <i>Gamauf Vilmos</i>	61
Egerek a veteményágakban	67
Igen mélyen ültetett gyümölcsfák	68
Ablakragasz	69
Tartós máz fatárgyak számára	91
A méhek elkábításáról. <i>B.</i>	103
„Rózsatenyésztés.“ <i>R.</i>	104
Karók és czölöpök tartóssága	106
A korom használata a kertben	120
Méhészeti törvényjavaslat	120
Tyukok és csirkék a gyümölcsösben	120
A szamóca és a szárazság	150
A karók eltartásáról	167
A gyümölcsfák trágyázásáról	168
Rovarok a veteményes kertben	170
Jó szamóca palánta	170
A cseresnyelég	177
A gyümölcs mint táplálék	179
Kerti utak tisztántartása	180
Miképp tegyük el a zöld borsót?	180
Méhészeti vándortanítói jelentés	181
A vízi patkány vagy pocok irtása	182
A gyümölcsfák terméketlensége	189
Hogyan lesz az alma férges?	190
Hig trágya a gyümölcsfákra	191
A verebek ellen	192
A barackfák betegsége	192
Kertészeti szakosztályunk főlévi működése	192
A lótetű kipusztításáról	215
A gyümölcsök érésének siettetése	217
A friss szilva elrakása	202

A mézbor készítéséről	202
A fiatal gyümölcsfák pikirozása	230
A gyümölcs elrakása télire	240
A burgonya izletesebbé tétele	240
A körték megrepedezéséről	241
A téli fejes saláta termeléséről	241
A paradicsom konyhai felhasználási módja	242
A fák növéséről	251
A méhser készítése	252
A gyümölcsmagvak rétegezése	252
Lágymagvu gyümölcsfák magvainak csirázása	253
A nagyban termelendő gyümölcsfajokról. <i>Ritter Gusztáv</i>	258, 270

Száraz nyár befolyása gyümölcsfáinkra	265
A gyümölcsfák és cserjék térszükséglete	266
A gyümölcsfa tenyésztéséről	285
A gyümölcsfa bemeszelése	286
Megfagyva érkezett facsemeték	289
Egerek pusztítása a méhesben	290
Fagyfoltok a fatörzseken	290
A gyümölcsfák elhalt kérgének lekaparása	301
A méhtenyésztés elterjedéséről	301
A téli ojtványok kezelése	401
„Tanító a faiskolában“	404

6. Szőlészet és borászat.

Pár szó a borhamisítás kérdéséhez. <i>Ordódy Lajos</i>	6
A borok megzavarodásáról	18
Borászati kongresszus Budapesten	44
A bor virágosodása	45
Az első „megyei“ pinceegylet	56
A borászati kongresszus kirándulásai	67
Az 1885-iki szüret eredménye	68
Új szövetkezet Deván	69
A borászati kongresszus. <i>Eöry Tivadar</i>	74
A nyulós borokról. <i>Rombay Dezső</i>	90
Erdélyrészi boraink a budapesti kiállításon. <i>Paget János</i>	99
Még néhány szó kiállítási borainkról. <i>Zeyk József</i>	117
Mit tegyünk az eltagyott szőlőkkel? <i>Báró Szentkereszty György</i>	117
Kertészeti szakosztályunk igéretének beváltása	146
A borok feltöltögetése. <i>K—i. A.</i>	149
A borok házastása. <i>Molnár István</i>	163
A meztelen csigák kártékonyága	166
A szőlők fagykára	166
Borászatunk védelme	178
Szőlővesszők behozatalának tilalma	180
A vízahólyag alkalmazása	192
A penészes borok javításáról. <i>Maúrer</i>	238
A boros hordók kénezése	243
Szellőztessük a pinczét	249
Meddig maradjon a vörös bor a törkölyön?	251
A szőlészeti vándortanár 1885-iki működése	253
A szénsav eltávolítása a pinczéből	264
A megtört borokról	278
A palaczkok tisztítása	278
A kolozs-monostori szüret	279
Egy amerikai szőlőtelep ügye. <i>Maurer János</i>	282
A szőlőtörköly értékesítése	286
A pinczék fagymentessé tétele	288
A beteg hordók helyreállítása	290
A bor eczetesedése	401
A bortermelés és kereskedés védelme	403

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én
másfél iven és az egyleti tagoknak ingyen
küldetik meg.

Ném tagok egész évre 2 irttal fizet-
hetnek elő, félévés előfizetés el nem fo-
gadatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értéküldemének az
ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ
csatolandók.

A hirdetési díjszabályzatról a kiadó hivatal ad
felvilágosítást.

„Kis hirdetések“-ben minden szó 2 kr.,
egyleti tagoknak 1 kr, lakcimmal minden
közlés után még 30 kr.

Szerkesztő bizottság: elnök Szabó József; Dr. Berde Áron, Báró Jósika Sámuel, Szabó Sámuel, Vörös Sándor,
felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Előfizetési felhívás az „ERDÉLYI GAZDA“ 1886-ik évi folyamára.

Az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmánya 1885. november hó 26-án tartott ülésének 233. jegyzőkönyvi száma alatt egyhangulag elhatározta, hogy lapját 1886. újéven kezdve önerején fogja kiadni.

E határozatból folyólag a következő változások lépnek életbe:

Az „Erdélyi Gazda“ az 1886-iki XVIII-ik évfolyamban havonként kétszer: minden hó 1-én és 15-én fog megjelenni másfél ivnyi terjedelemmel; előfizetési ára egész évre két forint, félévés vagy negyedévés előfizetéseket nem fogadunk el.

Hogy azonban a lapnak terjedése és éppen azon körökbe való eljutása, melyek vagyoniilag korlátozottabb helyzetben vannak, még inkább biztosítva legyen, az igazgató választmány továbbra is fenntartja azon kedvezményt, hogy községek, községi előljárók, körjegyzők, lelkészek, iskolák és tanítók, valamint az erdélyrészi gazdasági és rokon egyletek tagjai az „Erdélyi Gazda“ egész évi folyamát fél árban, azaz

egy forintért

rendelhetik meg, ha ezen összeget legkésőbb 1886. január hó 15-éig Kolozsvárra, az „Erdélyi Gazda“ kiadó-hivatalának czimzve és bérmentve — legczélszerűbben postautalványnyal — beküldik. A pontos megrendelést annyival inkább kérjük, mert felesleges példányokat nem nyomathatunk és így a későn jelentkezők csonka évfolyamot nyernek.

Gyűjtőknek minden tíz egyszerre beküldött (akár 2, akár 1 frtos) előfizetés után egy-egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Utánvételes, vagy oly megrendelés, melyhez az előfizetési összeg mellékelve nincs, tekintetbe nem vehető.

Olcso hirdetési rovatunkat — mely a kiadó-hivatalban megtekinthető — ajánljuk az eladók és vevők szives figyelmébe; egyleti tagok 25% díjkedvezményben részesülnek.

Uj éven kezdve az u. n. „Kishirdetések“ számára is tért nyitunk. E rovatban minden szó egyszeri beiktatása 2 krba — egyleti tagoknak 1 krba — kerül; ha azonban a hirdető fél lakzime is közölve van, akkor minden egyes közlés után 30 kr. bélyegdíj is fizetendő.

Minden hirdetésre felvilágosítást ad a kiadó-hivatal, mely levélbeli tudakozódásokra is pontosan válaszol, ha a szükséges postabélyeg beküldetik és a hirdetés alatt álló szám közöltetik. —

Szellemi munkásságunkra nézve megjegyezzük, hogy lapunk minden száma ezentul egy-egy iránycikket közöl hivaltott szakértők tollából, mely váltakozva öleli fel erdélyrészi mezőgazdaságunknak egyik-másik ágát. A havonkénti munkamegjegyzetön kívül rövidre vont eredeti, fordított vagy kivonatolt cikkekkel és apró közlésekkel fog állani a tartalom, mindig lehető tekintettel az erdélyrészi viszonyokra, valamint a közlemények időszerűségére.

A hivatalos részben az egyleti értesítéseken kívül a titkári hivatal a választmányi és szakosztályi ülések jegyzőkönyveit — utóbbiakat rövid kivonatban — fogja pontosan és lehető gyorsan közölni; valamint a fontosabb egyleti felterjesztéseket és munkálatokat is, még pedig jelentőségük és terjedelmük szerint egészen szó szerint, vagy bő kivonatban. Társ- és rokon egyletek rövid közleményei csak annyiban lesznek felvehetőek, a mennyiben azt a tárgy indokolja, vagy a hely megengedi.

Ezen előzmények után melegen ajánljuk önzetlen vállalatunkat a közönségnek szives pártfogásába.
Kolozsvárt, 1885. december hó 7-én.

Az „Erdélyi Gazda“ szerkesztő bizottsága.

Tartalom: Előfizetési felhívás 1886-ra. — Havi emlékeztető: január. — A helyzet. Dr. Borde Áron. — Pár szó a borhamisítás kérdéséhez. Ordódy Lajos. — Az Olt szabályozásáról. — A jószágrendezésről. — Székely löhere. — Lokális gyümölcsfajok termelése. — A halászati törvényjavaslat. — Az ojtóvesszők megválasztásáról. — Egy éves méncsikók vásárlása. — A hidelvei olvasókör megnyitása. — A „Gyümölcscsészeti vázlatok“ érdekében. — A mezőgazdasági birtokok elhatárolása és a területek felhasználása. — Piaczi árak. —

Havi emlékeztető.

Január.

Ház és udvar. A magtári gabonakészletek forgatása olyankor teljesítendő, midőn zivataros időben, a cselédség külső munkát nem végezhet; ugyanakkor rostáltatunk, seprűt köttetünk, vagy számfát nagyollatunk.

A jégvermek jéggel töltenek meg.

Ákácfa-mag ez időben sikeresen szedhető.

Az épületek és falak mellől a havat ellapátoljuk és a laposabb háztetőkről lehányjuk.

Széna-, szalma- polyvakazalokon varjut nem kell tűrni.

Mult hónapban netán elmaradt nádvágás sietősen bevégzendő.

Szerszám és épülettűt, a bognárok és ácsok számára, levágatjuk.

Cselédváltozások miatt minden eszközt pontosan leltárolunk, az új cselédek szigorú rendhez szoktatandók. Tüzi- és fűtőanyagokat takarékosan szolgáltatjuk ki.

Szántóföld. A fagy és hó miatt minden művelési munka szünetel; az egész igás erőt a trágyakészlet kihordására fordítjuk.

A trágya szaporítása főgondjaink közé tartozik. Az újonnan származott istállóit ganéjt trágyadombra rakatjuk; csak keletlenül megért trágyát kell kihordani.

Lágy időben szántás, árokásás folytatandó. Olvadás esetében a vízbarázdák kijavítandók. A hó- és esővíz lebecsátandó, nehogy a vetések a meggyült víz alatt kivesszenek.

Kemény fagy idején, ősszel megbokrosodott búza és rozsvetéseken birkát legeltethetünk; buján fejlett repcevetésnek sem árt, ha birka vagy gulyabeli marha megtapossa, midőn a fagyos talajt nagyobb hó takarja. A meddő sertések is használnak járhatnak a repczen.

A rétek és kaszálók felültrágyázásánál egyéb teendő nincs. A meggyűjtött hamut, még a kilugozottat is, a rétekre hordjuk ki. Felül hintendő réti trágya-anyagot képez még a korom, márga, iszapföld, televény és vegytrágya. A felültrágyázott kaszáló az idő kinyíltával okvetlenül megfogasolandó.

Gyengébb vagy elvénuült luczernásokot érett, apró ganajjal felültrágyázzuk.

Állattenyésztés. Az istállók szellőztése, a származott trágya rendes kihordása, főgondjaink közé tartozik. Munkában megizzadt igás állatokat minden léghuzamtól, meghűléstől védelmeznünk kell.

Minden itatás után a vályuból a víz kibocsátandó, de ha mégis belefagyna, akkor itatás előtt a jéget felvágatjuk, nehogy az állat jeges vizet igyék és megbetegedjék.

Rendes sóadagról gondoskodunk.

Tiszta, száraz fekhely, kefézés, vakarás, általában a bőrnek tisztántartása, az állati egészség fenntartására mulhatlanul szükséges.

A leborjuzandó és leborjuzott tehének a tejelés előmozdítása végett, ha lehet gumószékkel (vagy burgonya sat.) és zamatos szénával élelmeztetnek. A gulyások szemmel tartandók, nehogy a borjuk elől elfejjék a tejet.

Hideg időben csekélyebb tápértékkel bíró szalma és polyvafélék megétehetőek. A fejős tehének azonban kevés szénát és ha lehetséges szecsakával, polyvával füllesztett apróra vágott gumókat (répát, helyenként burgonyát) kapnak.

A ménesbeli lovak árpaszalmát zab pótlékkal kapjanak. Vemhes kanczák és csikók különös kedvezményben részesülnek; utóbbiak kevés sárگا- vagy burgundi répa mellett jó egészségnek örvendenek.

Göbölők hizlalása, miután e hónap végén a gumók fogyának, árpa- vagy törökbuza darával folytatandó.

Sertés fiaztató ketreczeket rendbe hozva szalmával behintjük és a koczákat fiadás előtt 10-14 nappal beszoztatjuk.

Hízó sertéseknek, ha étvágyuk vész, kevés apróra vágott nyers hus nyújtandó.

A juhok bár álláson esznek, mégis miután az egészség fenntartásához mozgás szükséges, mindennap rövidebb hosszabb ideig járjanak, kerésgéljenek száraz avart, kórót, stb. De ha ennielőt nem találnak is a megsétáltatás épen oly szükséges, mint annak idejében a nyugvás.

A szárnyas házi állatok oljai legyenek elég tágasok, meleg; vályujukba töltsünk meleg vizet és minthogy a kaparászból meg nem élnek, segítsük őket hulladékkal, törökbuzával, zabbal.

Szőlő. Újonnan beállítandó szőlőnek a helyét rigolozzuk, még pedig: pihent szűz földet 70 centimetryire (2 láb), a melyben már régebben is szőlő volt 1 meterayire (3 láb) megforgatjuk úgy, hogy a földnek régi elsoványodott felszine a kiasott ároknak mindig fenekére essék, a fenékről pedig a felszínre jusson, mert a meternyi mélységből fölhozott föld csak akkor lesz alkalmas a növény táplálására, ha azt a levegő és víz hatása feloldotta és megtermékenyítette. Ha a holt föld ismét a mélységbe jutna, haszontalan munkát végeztünk volna, elzárván azt a levegő, víz és fagy előkészítő befolyásától. A trágyahordás most előnnyel végezhető, a trágyázást azonban hagyjuk tavaszra, mikor az első kapát adjuk a szőlőnek, ekkor a trágya mindjárt keletkez be is fedetik földdel és hatása a kimelegedő talajban sokkal nagyobb, mint lett volna télen. Trágyázásra legjobb a félig evődött és nem korhadó trágya; ez utóbbit csak ültetésnél használjuk.

Pincze. A pinczében folytatattuk az új boroknak decemberben megkezdett dajkálása, le kell azokat most seprőjőkről huzni, habár zavarosak volnának is, annál hamarab tisztulnak majd meg. Ezen első lehuzásnál mennél több levegőt kapjon az ilju bor azért bocsássuk a csapaljába és szürőcsögesük a sajtárral folytonosan; a levegő élenyíti a bornak még darva alkotászeit és gyorsítja az érést. Az egészséges bort sem egyszerű, sem másszor kőnézni nem szabad, régi szokás tgyan, de rossz is, legkisebb javára sincs a bornak, a beteg boroknál is csak okkal móddal a maga helyén alkalmazzuk. A borseprőt nem kell a pálinkafőzőnek adni, hanem gondosan meggyűjtve erős szőrzacskóban kisajolni; 1 hectoliter (mintegy 9 veder) seprő, ad 75-80 liter (52-56 kupa) bort, míg pálinkát legfennebb 8-10 liter (5-7 kúpát). A zsákokban visszamaradt pogácsákat megszáritva jó pénzért megveszik a borkőgyárosok.

Januártól decemberig első és főregula a pinczében a tisztaság és a rendes feltöltögetés!

Gyümölcsös. A tavasszal kiültetendő fak számára a gödrök ásását, ha a föld nagyon megfagyva nincs, folytatni lehet, hogy a tél fagya és levegő hatása a kiasott földet porhanyítsa. A hernyófészkeket mulhatlanul le kell szedetni és ezen munkát mindaddig folytatni, míg a fák egészen megtisztulnak. A hernyófészkeket azonban nemcsak a gyümölcsfákról kell leszedni, hanem ha a gyümölcsös előven sövényekkel lenne kerítve, innen is el kell pusztítani, különben tavasszal a kikelt hernyó k

elő sövényről a gyümölcsfákra mennek át. A leszedett hernyó fészkeket gondosan össze kell gyűjteni és elégetni, ha ezt elmulasztjuk, fáradságos munkánk mit sem ér. A gyümölcsös kerítését jó karban kell tartani, hogy a kártékony állatok bejutását akadályozzuk. A pinczében elrakott gyümölcsök változtatása folytatandó, az elromlottak eltávolítandók.

Faiskola. A tavasszal beültetendő faiskola földje 66–100 ctm. (2–3') mélyre rigoloztatik, hogy a téli fagy a földet porhanyítsa; ha a föld trágyázást kíván, azt el ne mulasszuk. Jegytáblák (cinkusok) készíttetnek; ha a régi faiskolában cinkusok hiányoznának, utánpótolni el ne mulasszuk. Szép napfényes időben oltógalyakat kell szedetni és azokat árnyékos helyen földbe takarni. A szükséges oltógalyakat most kett megrendelni, hogy pontos időre megérkezessenek.

Konyhakert. Ha a föld nincs megfagyva, az ásás, a mennyiben összele nem fejeztetett, folytatandó. A tavasszal beállítandó új spárga ültetvény földje jó mélyen rigoloztatik és trágyáztatik. A compost trágyadombok átforgattatnak; a nagyon érett vagy épen földde vált compostot meg kell rostáltatni és a fagy behatásának kitenni, hogy a denne fészkelő rovarok és rovarálcák elpusztuljanak. Ugorka, dinnye, paszuly, hónapos retek, saláta, kárfiol, karalábénak korai termesztésére melegágyak készíttetnek. A használatra és magnak eltett káposzta és gyökönvonyeket a rohadástól óvni kell. A magvak eltározása végrehajtatandó, a hiányzókat kellő időben be kell szerezni; a régi magvak csiraképességét pedig próba alá kell venni. A kerti eszközök és szerszámok kijavíttatnak, a hiányzókat beszereztetnek, szalmagyékényeket fonatunk, jegytáblákat és karókat készíttetünk.

Diszkert. A diszcserje ültetvények visszavágandók és a szükséghez képest ritkítandók. A kényesebb diszcserjék és rózsák oltását melegágyak és üvegházakban megkezdjük, a melegebb üvegházakban fuchsia, vanília, pelargonía, lantana, új-hollandi növények stb. dugványozása megkezdetik. A virágokról az elszáradt galyakat és leveleket szorgalmasan tisztítgatjuk. A vermekben telelő virágoknak szép napfényes időben friss levegőt adunk és a rohadt és száradt levelektől gondosan megtisztítjuk és az egerektől védelmezzük. Olyan diszcserjéket és a virágos növényeket, melyeket korán akarunk virágoztatni, üvegházakba helyezünk, ilyenek pl. syringa, weigelia, deutzia, jáczint, tulipán; crocus, narcissus, gyöngyvirág stb.

Méhészet. A méhek ápolása ezen hónapban csupán a kaptárok (kások) gondos felügyeletében áll, különösen halálos ellenségeik, egér és hideg ellen kell őket védeni. A lég hőmérséke teljességgel ne szálljon a 0 ponton alul, sőt 2–6 fok meleg közt váltakozzék. A méhek téli szállásának levegője lehetőleg tiszta, penészmentes és egyformán meleg és csendes legyen mint p. o. száraz, jó pinczéé, vagy gondosan e célra készült veremé. A méhek téli álmuk alatt lehető csendet kívánnak, azért egy és más bajukat kívülről vizsgáljuk, de belülről ne háborgassuk. A viláosságot is teljesen meg kell tőlük vonnunk, a mi, ha szabadban vagyunk kénytelenek teletetni, — mely telettetés kisebb-nagyobb mérvben mindig veszéllyel jár, — legzélszerűbben gyékénytakaró vagy más effélével történhetik, mely egyszerűsmint melegítőül is szolgál. Az egérfogók közül csak olyanokat használjunk, melyek zajjal, zajlással nem járnak. A szükséges kaptárokat és méhészeti eszközöket most szerezzük be, a hiányosoknak javításáról gondoskodjunk. Őrizkedjünk méheinket e hónapban, — ha mégis kénytelek volnánk künn teletetni és ha még oly kedvezőnek látszik is az idő — szárnyra bocsátani, mert egy rögtön jöhető északi szél roppant kárt okozhatna bennük. Ha méheink különben csendesen telettek még januárban nem félhetünk, hogy ürülékük miatt bajuk lehetne, más ok pedig sohasem sürgeti méheinknek ilyen időtájban való kirepülését.

Erdészet. Főhasználat. Az épületlának kivonatása és lecsuszátása folytatattik; ott, hol a fa szárazon szállítatik, a fagyolt utak segítségével a fa az erdőből kihordatik. A szállának vizen szállításához szükséges guszoktat és szerebet előkészítjük és a szállának a bekötő helyeken való czélszerű elhelyezésére különös gondot fordítunk. A tűzifa lecsuszátása szintén foly; ennek a száraz vagy vízi utakhoz való szállítását lehető eréllyel üzzük. **Mellékhasználat.** A makkoltatás folytatandó, a behajtott sertések száma ellenőrizendő. **Erdővédelem.** Az erdőt különösen a falopások ellen védjük és ügyeljünk, hogy az erdővédek az erdei utakat gyakran bejárják. **Erdőmivellesterén** e hónapban erdélyi országrészünkben fontosabb teendő nem fordul elő. **Vadászat.** E hó első felében özba-kot lehetünk; ruczát, fenyőmadarat és husos rigót egész hónapban át foghatunk, a kártékony vadat ilyenkor sikerrel üldözhetjük. Az általános vadászat e hó végével megszűnik. —

A helyzet.

Nem akarjuk erdélyi gazdaságaink szomorú helyzetét ecsetelni, jobban ismerik gazdáink, hogy sem leírásból kelljen azt megismerni és ha mégis foglalkozunk vele ezt csak azért tesszük, hogy némi tájékozást nyujtsunk a baj mivoltára s az abból való kibontakozásra nézve.

A gazdasági baj, melyben szenvedünk, abban áll tudvalevőleg, hogy terményeink: gabonánk, marhánk, sertéseink, gyapjunk stb. ára a korábbi árak felére csökkent és ebben a gazda jövedelme is felére szállott le, holott mástól kiadásai a korábbiak maradtak. Személyi és társadalmi igényei is, melyeket hosszú idő tett megszokottá, hamar, könnyen és fájdalom nélkül nem szállíthatók le.

Ezek szükségképpen maguk után vonják a gazda finansziális állapotának a megbomlását; a mi más szóval annyit teszen, hogy vagy a multat, vagy pedig a jövőndő keresményét támadja meg és fogyasztja el, azaz: ha van készlete a multból, azt fogyasztja; ha nincs, csínál adósságot. Igen, de ezzel ismét csak jövőndöbeli jövedelmét csorbitja meg, gazdasága jövedelmének egy részét — kamat fejében — másnak kellően átengedni. A szegénység eképszülni fog nagyobb szegénységet. A pénzuralom (plutocratia) hatalma és diadala mind teljesebb lesz; mivel a mely mértékben a termények ára s ennek folytán a föld értéke leszáll, a pénz értéke és a pénzurak hatalma abban a mérvben hág fel. S pedig „szegény földmives, szegény ország — és szegény ország, szegény király“ mondotta a physiocratia feje (Quesnay).

A gazdasági baj vagy válság nem csak a magyar gazdát sújtja, hanem általános Nyugat-Európa szerte. A német birodalom, Belgium, Svájc, Francia és Anglia gazdái mind bajban vannak. Franciaországban a földbirtoknak már fele, Belgiumban kétharmada nem a tulajdonosoknak kezében van; Olaszországban az összes földbirtok a kisbirtokokkal, hol a régi tulajdonosok bérlőkké váltak és nyomorral küzdenek. Angliában nincs többé kis birtokos vagy földmives nép, ott proletár munkásokkal mivelletik a bérlők a földet, a kik maguk is alig tudnak élni és fizetni, mondja Schmöller.

A veszély, mely a gazdákat fenyegeti igen komoly, mivel mint minden jel sejteti, az nem is fog egy hamar elmúlni.

Közép és Nyugat-Európa gabonája, Dél-Oroszország, Amerika, India, sőt Afrika versenye folytán szállott le áraban, hol a föld igen termékeny s a művelési és szállítási költség is aránylag olcsó. Amerikában a földművelés 20—25% hasznot hajt; a föld 20 évig sem kíván trágyát, a termőréteg mély és a gépekkel való művelésre nagyon alkalmas; vállalkozó társaságok, üzerek, főképenzesek roppant terjedelmű birtokokon gazdálkodnak; mint mondják vannak 6 mérföld hosszú és 4 mérföld széles búzatáblák, melyeken helyt esélik el a búzát s onnan egyenesen szállítják hajókra. Ily kedvező körülmények lehetővé teszik az amerikaiaknak, hogy 3 hektoliter búzát Hamburgban 18—20 frót adhatnak oda. Nálunk helyt Kolozs-várt, 3 hektoliter buza ára 16 frt 50 kr. s még így sincs rajta a gazdának 1% tiszta haszna!

Ebben rejlik a baj s ebből lehet okulni is a javulásra nézve. A magyar, sőt a kedvezőtlenebb helyzetben levő erdélyrészi gazdának is a helyzete nem reménytelen, ha ő maga is és az állam is megteszik a magukét!

Nálunk ugyancs egy hold föld tíz évi átlagos búzatermését nem épen 10 hektoliterre számítják; holott Nyugat-Európában, kedvezőtlenebb természeti viszonyok közt átlag 25 hektoliter búzát termesztenek. Ha terméseinket, a termelési költségek lehető legviszaporítása mellett mi is tetemesen fokozni bírjuk; világos, hogy jövedelmünk is emelkedni és gazdasági állapotunk javulni fog.

Terményeink, jalesen pedig búzánk jövedelmét a következő módokon növelhetjük:

ha jól és idején megműveljük a földet. A mély szántás, kivált ugarlaskor, de máskor is szükséges, csak hogy rossz általában földeknél bőven kell a trágyát alkalmazni. A mély szántás minden növénynél előnyös, de répánál bámulatos hatása. A hármas és kettős ekékkel is lehet igás-erő szaporítással -- pl. 8 ökörrel -- 18 centiméter mélyen szántani s kár lenne, ha ezen szép munkát végező, előnyösön használható ekék a sekély szántásra csábítanák a gazdát. A Sock-féle egyetemleges ekét, melyet lehet úgy szerelni fel, hogy mélyítő, hámozó, portanyító, kipáló vagy répa-ásó legyen, nagyon dicsérik és mint ügyelemreméltó eszköz, ha jönnek bizonyul, széles elterjedést érdemel. A monostori tanintézet feladata lenne, hogy a jó gazdasági eszközöket és termelési módokat kipróbálja s azok sikerének felmutatása és leírása által terjessze.

ha jól és bőven trágyázunk. A trágyának nemcsak soknak, hanem jónak is kell lenni; ezt jó takarmányozás és jó trágyakezelés által lehet elérni. A sok trágya pedig nagy morhaállományt, ez ismét sok takarmánytermesztést tesz szükségessé; ez ismét legjobban esetben feltételezi a tagosított birtokot. Ha az állatrágya szállítási költségei igen nagyok lennének a mesterséges trágya árával szemben, összehasonlítván

azokat erejükre nézve, abban az esetben a már Ausztriában is gyártott műtrágyák is igénybe vehetők lennének, miután azt állítják, hogy azok a búzatermést 30—40% fokozzák.

Ha a magot gyakran és czélszerűen változtatjuk, ez által a termést gyakran 10—15%-al fokozzuk. De a változtatással czélszerű csak a magyar búzafajokra szorítkozni, mivel az angol fajta buza lisztesebb és tán bővebb termő is, de sikertelen lévén, rosszabb lisztet ad. Magát a magváltoztatást nem lehet eléggé ajánlani.

ha korán és sorban vetünk. A sorba-vetés, mely Nyugat-Európában általános, de nálunk is itt-ott szokásos, 20—30%-al növeli a termést. Azon a bajon, hogy a vetőgépek drágák és kivált, hogy nehezek s ezért munkájuk lassu, lassanként segít az emberi ész és kéz. A mosonmegyei gazdák, hol nagyon használják, nem győzik eléggé magasztatni. A korai búzavetésnek is kiváló hasznai vannak; utánna erősebben fejlik és üszögmentes marad a buza.

ha tisztán tartjuk a gyomtól a földet. A gyom a gabona rovására táplálkozik, silányítja a termést és több bajt okoz a gazdának, mint a tiszta gabona. Többszöri szántás, jelesea a tarlónak hámozó ekével való alászántása által a gyom, sőt az alkalmatlan perje is elpusztul. Szász szomszédaink annyiszor szántják meg ugarban levő földjeiket, a hányszor a gyomot zöldelleni látják. Ily módon is a termést 10%-al fokozhatni.

ha korán aratunk. Eképpen szemet is és szalmát is jobbat kapunk s gabonánk ára az elérettel szemben legalább is 5%-al többet ér. Az aratási költségek leszállítása érdekében nagyon kívánatos az arató gép fejlődésének figyelemmel való kísérése. Csak sajnálnunk kell, hogy az erdélyi országrészekben egyetlen önkötöző aratógép munkájáról, mely gr. Bethlen Géza ur tulajdona, keveset lehet megtudni.

ha ezeken felül még kiküszöböljük a pusztá ugartartást és a növényeket egymásután okszerűen változtatjuk, mindent szakértelemmel végezzük, a jó eredmény a jövedelem nagyobbitásában mulhatlanul be fog következni. És ha mi is egy hold földön 20 hektoliter búzát fogunk termeszthetni, ez esetben búzáunkat mi is adhatjuk még Liperpoolban is 3 hektoliterenként 18—20 frtért, sőt adhatnók 15—18 frtért is, mivel egy hold buza összes termelési költségei nálunk 50 frtra rugnak, a buza pedig a fennebbi árral legalább 60 frtot hozna. Ily termés és ár mellett pedig a magyar buza az amerikai felett bizony győzelmes lenne.

A magyar gazdának termékenységben még nagyban fokozható földje még alapos reményt nyújthat a bajból való kibontakozhatásra; de a nehéz feladat megoldásához gyorsan és egész erővel hozzá kell látnia. Gyarapítsa ismereteit, legyen józan számító, mértékletes és szorgalmas a munka és az idő hasznosításában: ez az, mit tőle önérdéke és a haza java most sürgősen követel.

A mostani válság nem csupán gabona, hanem gazdasági válság! Európa marhatenyésztése is

veszélyeztetve van az amerikai verseny folytán. Amerika évről-évre több állatot és állati anyagokat importál Európába. Azt mondják, hogy Anglia évenként 100 millió frt áru sertés-húst, Németország pedig 1½ millió kilo vaját és 25,000 kilo sajtot veszén Amerikától. A mi állattenyésztésünk pedig mindinkább összeszorul. Állataink elől Nyugat-Európa el van zárva; hozzánk pedig keleti és déli szomszédaink vámentesen hozhatják állataikat. Állattenyésztésünk mindenfelől nyomva van, nem csoda tehát, ha összeszorul.

A válság nemcsak az egyesek, hanem nemzetünk existenciáját fenyegeti! Ezért az államhatalomnak magának is egész erejével és tekintélyével kell közreműködni a válság gyors lefolyására és romboló hatásainak korlátozása által.

Védvámok aligha segíthetnek; de a kiegyenlítő gazdasági vámokkal igazságot szolgáltatni az ország népének, köteles az államhatalom.

Legyen az állam gazdasági tanintézetei által az ország gazdasági fejlődésének vezére, a gyakorlati haladásnak, eszközeinek és módjainak szemléltetője.

Javítsa a forgalmat és eszközeit. A városi vámokat, melyek mindenféle czimen szivattyúzzák a falusiakat, törölje el; hordozza a városoknak közigazgatási költségeit.

Javítsa a forgalom eszközeit. Kiváló figyelem lenne fordítandó a vízi közlekedésre, mint legolcsóbb forgalmi közegre. Amerika minden folyóját kikortortatja, aczélgözsöket épített, hogy a gazdasági termények forgalmát könnyítse, nálunk a hatalmas Tisza, s mellék folyói: a Maros, a Szamos stb. még mind csak várják, hogy a közigazdaság javára meghódíttassanak.

Kormányunknak egész erejével és tekintélyével azon kellene lenni, hogy az ezüst vissza nyerje azon jogát, hogy törvényes fizető pénzanyagul szolgáljon. Minden a mellett bizonyít, hogy a mostani gazdasági kalamitás előidézésében épen annyi, ha nem több része van annak, hogy az ezüstöt gyakorlatilag megfosztották Európában a pénzgyauánti functiótól s ezt egyedül az aranyra ruházták, mint a tengerentuli versenynek.

A törvényhozásnak a hitelügy szervezést s sürögösen újból kellene rendezni, hogy az ne legyen csak a tőkepenzesek és a forgalom közvetítőinek kedvező. Az osztrák-magyar nemzeti bank szabályait úgy kellene módosítani, hogy az megérdemelt hitelt a gazdáknak is épen úgy adjon, mint az iparosoknak és kereskedőknek. A pénzintézetek szervezetét oda kellene módosítani, hogy a 7%-on felüli tiszta nyeresémet közcélokra beadni kötelesek legyenek. Sőt municipális bankokat kellene fellállítani, melyek segítségével a hitelt mindenkire jótékonyra lehetne tenni, holott az most sokak existenciáját alá-aknázza.

A gazdasági egyesületeket a gazdasági ügyekre nézve éppen úgy hi-

vatalos közegekké kellene tenni, mint azok az iparkamarák iparügyekre nézve.

A tagosítást czélszerűbb intézkedések által mindenütt eszközölni kellene és sürögösen mezei rendőri törvényt alkotni: a kereskedelmi szerződések kötésénél nemcsak az ipar érdekeit nézni, nemcsak az iparkamarák egyoldalú véleményét venni tekintetbe; hanem a mezőgazdasági érdekek szintoly méltánylásban lennének részesítendőek, mely czélból a gazdasági egyesületek véleményei szintugy meghallgatandók lennének.

Nem akarjuk, hogy az államhatalom oly közigazdasági functiókba elegyedjék, melyeket egyesek külön vagy pedig többben együtt elvégezhetnek; de a társas együttléből, a nemzetközi viszonyokból ferde irányba terelt fejlődésből eredő, vagy csakis közérővel elhárítható bajokat orvosolni csakugyan az állam feladata. Ezeknek száma még az említettekén kívül is elég nagy.

Maguknak a gazdáknak pedig a társulásban kellene keresni az erőt erőtelenségeik gyámolítására. Hitelszövetkezetek felállítása által, csapások, előnyös vásárlások, vagy hasznos beruházások eseteiben olcsó hitelhez juthatnának a társult tagok. Ezen hitelszövetkezetek tervezetét a szövetségbe lépett gazdasági egyletek végrehajtó bizottsága ki is dolgoztatta, csak buzgó, erélyes és tekintélyes egyének kellenének, kik azokat kivált a székely községekben életbe léptessék. Éa egyébiránt a gazdára nézve a hitelt s főképpen a könnyű hitelt inkább károsnak, mint előnyösnek tartom. Egyedül az olcsó hitelt tartom üdvösnek, megnehezítve azzal, hogy csak az élvezhesse, a ki azt előnyösön bírja használni.

A gazdák és kivált a kisbirtokosok még sokféle célra előnyösen egyesülhetnek egymással, így például jó vetőmagvak, gazdasági eszközök és felszerelvények (pl. konkoly és üszög-rosta, tengeri fejtő stb. stb.) megszerzésére sorshuzás-utján eldöntendő sorban. Lehetne egyesülni termények eladására s az általánosan fogyasztott czikkek beszerzésére. Egyáltalában a szövetkezés útján bámulatos eredményeket lehetne elérni.

A válság, melyben gazdaságunk benne van, komoly, annál inkább, mivel nem látszik mulandónak. Ezért kell egyeseknek és társulatoknak, társadalomnak és államnak mindent tenni, hogy e válságon a mezei gazdaság végveszély nélkül átos-hessék — miharább. A magyar állam és nemzet létele mezőgazdaságunk tönkremenése által be nem látható veszélynek lenne kitéve. Ezért szivből kívánunk jobb jövődőt a gazdának! De ez csak úgy következik be, ha a gazda okosan számít, gyorsan és értelmesen munkálkodik; bölcs takarékossgal költ; az államhatalom pedig, mint az isteni gondviselés, mellette van védelemmel, a hol kell; segélylyel, a hol szükséges.

Dr. Berde Áron.

Pár szó a borhamisítás kérdéséhez.

Huszonkét törvényhatóság kérelme tárgyaltatott december 5 én a képviselőházban. E törvényhatóságok egyhangu kérelme az, hogy a szőlőművelést válságos helyzetéből többé palliatív rendszabályokkal vagy intézkedésekkel megmenteni nem levén lehetséges, gyökeres orvoslás nyújtandó a már országszerte elharapódzott műborgyártás ellen, a mely a haza területén feltétlenül eltüntetendő, s e tilalom a büntető jogi szankcióval is ellátandó lenne. Így adta elő e kérvények tartalmát Vámos Béla a kérvényi bizottság előadója és Vadnay Károly, Szalay Imre és gr. Andrassy Manó képviselők érdekes felszólalása után a ház azt határozta, hogy e kérvények a földművelési miniszternek adandók ki azon utasítással, hogy még ez ülészámban tárgyalható törvényjavaslatot nyújtson be a ház elé.

A midőn csak alkalom volt rá, lapunk mindenkor foglalkozott e kérdéssel, melynek nagy fontosságát különösen fejtegetni felesleges. A most kínálkozó alkalmat is megragadjuk, hogy e kérdés tisztázásához egyet-mást elmondjunk.

Annnyival is inkább tartjuk pedig szükségesnek azt megtenni, mert fájdalom, még országszerte alig vannak tisztában bortermelőink a borhamisítás lényegével. Ez pedig nagy baj, mert e tájékozatlanság folytán nagyon könnyen meglehet, hogy újra meg fog fenekleni e kérdés, nem levén tisztában intéző köreink az iránt, hogy mely orvosszerekhez nyuljanak.

Minden betegségnél a gyógyítás sikerének első feltétele a helyes diagnózis, a valódi bajnak felismerése. E nélkül csak a véletlen vezethet gyógyításra. S hogy ez a véletlen a borhamisítás bajának gyógykezelésénél alig játszana szerepet, az ki fog derülni, ha elősorolom, hogy mily hatalmas köröknek van érdekében az, hogy e rákfene kiirtása meggátoltassék, a kik tehát, miként eddig tettek, ezentul is mindent el fognak követni, hogy az ellenük tett intézkedéseknek fogamatja ne lehessen.

Sok ideig azt hitték bortermelőink, hogy a műbor oly folyadék, a mely természetes bor hozzájárulása nélkül iparilag előállított szerekből készül. E felfogás szüleménye volt az, hogy e kérdés körüli törvényhozási tárgyalásánál a vita mindig a körül forgott, hogy defináltassék, mi az a műbor.

S minthogy a tisztelt vegytudós urak egy része kimondotta, hogy a műbort vegyi uton a természetes bortól megkülönböztetni nem lehet, ennél fogva megállt az esze mindenkinek és evidensnek látszott, hogy ez esetben a műborgyártás megtiltása illuzórius, — s így a dolog már nem először ad acta került.

Az bizonyos, hogy a műborgyártás eltiltását célzó törvénynek először is tisztába kell jönnie azzal, hogy mit akar eltüntetani.

Tudnunk kell tehát azt, hogy: mi az a műbor.

E kérdésre most már könnyen felelhetünk.

Először is ki kell emelnünk, hogy iható műbort természetes bor nélkül készíteni nem lehet.

A műborgyárosok kétféle módon készítik a műbort.

Az első módszer ez: Veszünk egy hektoliter zamates, természetes bort, — ezen egy hektoliterből csinálunk 4—5—6 stb. hektoliter műbort, akként, hogy finomított spiritust, vizet,

borkösavat oly mennyiségben adunk hozzá, hogy a keverék szesztartalma a normalis bor szesztartalmával, vagyis 10%-al birjon; a borkösav pedig 0.6% legyen benne. E keveréket pedig egy kis égetett cukorral (caramellal) a kellő sárga színre megfestjük, — teszünk még hozzá egy kis oenanthaether, glycerint, de utóbbit nem okvetlenül, a keveréket pár hónapig állni hagyjuk és ezzel kész a bor, a mely csak csekély mérvben tartalmazván extractiv anyagokat, se meg nem törik, se meg nem romlik, elég erős s a bornak habár csak halványabb zamatával bir, — minthogy a hozzákevert természetes bornak csak bizonyos hányadával van benne, s így a zamatnak eloszlanlani kell. Ily módon készülnek el a finom borok és az asztali borok: és ez annyira el van terjedve, hogy kevés borkereskedés van, a honnan más, mint ekképen készített bort lehetne kapni. A borkészítés e neme általános a nagy városokban, de már a promontoriumokban is üzetik és boraink királya, a tokaji, ép ugy nincs kivéve alóla, mint más hegymellékek borai.

A közönséges fogyasztási boroknak hamisítása még durvábban megy végbe!

Ugyanis a közönségesebb borok előállítására már természetes bor nem vétetik. Elégségesnek tartják a borseprőre szesz vizet önteni, ezt összekeverni, leülepedni hagyni, aztán megderíteni, s ime, az így készült bornak is borzamata lesz, mert a borseprőből került a mennyi annyi — de a csalódás előidézésére elégséges — zamata bele.

Ezt a nemét a műborgyártásnak a sváb parasztok már széltiben üzik.

Fehér bor, vörös bor minc így készül, utóbbi még a festőszerek és tannin igénybevétele mellett.

Ez, tisztelt olvasóim, a borhamisítás lényege, a melynél, mint látjuk, főszerepet játszik a szesz. S ezzel rá mutattunk arra, hogy a műborgyártás megakadályozása a szeszkérdés belevonása nélkül egyáltalán nem képzelhető. Ez a sarkpont, ezen sarkpontból kell a szörnyeteget helyéből kilökn.

De menjünk tovább: miért játszik, miért játszhatik a szesz ily döntő szerepet a műborgyártásnál?

Mert olesó. Ez a rövid válasz. Egy példával szolgálok.

Valaki az első módszer szerint készít műbort. Vesz tehát egy hektoliter jó asztali bort	10 frtért,
ehhez jó viz 460 liter	ingyen
„ finom szesz 40 liter	11 frt,
„ egyéb szerek	2 frt,
kerül: összesen 5 hektoliter műbor	23 frtba.
Tehát egy hectoliter	4 frt 60 krba.

Ha ezt 6—7 frtért eladhatja, — már is van haszna, de a koresmáros maga mérvén ezt ki, s ekként a fogyasztási adót is kijátszva, tisztességes hasznot rak zsebre.

Ha csak borseprőt használunk fel, akkor kerül:

1 hect. borseprő	3 frtba,
szesz stb.	13 frtba,

kerül 5 hectoliter műbor	16 frtba,
vagyis egy hectoliter	3 frt 20 krba

Már most tessék ily olcsó produktummal versenyezni.

E két példát csak az olcsóbb borokra hozom fel, de a finomabb borok sokszorozása még előnyösebb az illetőre nézve.

Azt kérdezi már most nem egy elfogult olvasó, hogy ha a műborgyártás ily általános, miért nem üzik a bortermelők saját érdekükben? Erre a felelet egyszerű; mert nem minden embernek fér össze ezen eljárása a jellemével, mert csaló, hála istennek, még sem akar mindenki lenni.

De hát az olcsó szesz levén a bajnak kulforrása, mit lehet akkor e visszaélés meggátlására tenni.

Eltiltó törvény egyedül a célhoz nem vezet, mert az, az elmondottaknál fogva kijátszható. De azért mindenestre jó lesz a cselekményt a büntető jog keretébe bevenni s csalásnak minősíteni. S erre nézve elégséges lenne a francia Code pénal illető szakaszát elfogadni, mely nemcsak a borra, de egyáltalán minden élelmi és élvezeti szerre vonatkozva ezt tartalmazza:

„A ki az áru valóságára iránt a vevőt tévedésbe ejti, csalást követ el és . . . pénzbürség vagy . . . börtönnel büntetendő.“

Egy ily törvényre roppant szükségünk van, a más téren elharapódzott csalások korlátozása végett is.

De ez még nem elég! Ezzel a bajon még édes keveset segítünk.

A szeszt meg kell drágítani. A szesz-adót kell jelentékenyen fölemelni. Eltekintve a közérkölcösiség szempontjától, mely pedig ezt szinte sürgősen követeli: már az 1884 ki szeszadó-törvény, a mely a szeszadót effectiv 4 krról effectiv 8 krra emelte literenkint, a műborgyártást némileg korlátozta.

A fiscusnak jelentékeny előnye lenne belőle, s ez leány az egyetlen adónem, a mely áldásos hatása lenne. S még csak gazdasági szeszgyárainknak sem ártanánk vele, mert minél nagyobb lenne a szeszadó, annál nagyobb lenne a gazdasági szeszgyárak előnye az ipariakkal szemben. A gazdasági szeszgyárak a helyett, hogy károsan érintetnének általa, még kedvezőbb helyzetbe jönnének. A nagy ipari gyárakat pedig, a melyek a külföldi anyagbehozatalra alapítják gyártásukat, tekintetbe venni ez egyszer még sem kellene. Ez az idea különben nem az enyém; jónak tartom, de be kell vallanom, hogy nem tőlem származik. A francia viszonyok tanulmányozása vezetett reá. Már pedig tudjuk, hogy a francziák bortermelésük világforgalmi jelentőségre való emelését a képzelhető legnagyobb esélyességgel tudták keresztül vinni. Szeretünk akkor mindig reájuk hivatkozni, midőn a bortermelés tekintetében példányképet keresünk. Nos tehát, lássuk mit tesznek a francziák!

A francziák egy hektoliter tiszta szesz után 156 frank 25 centimest vesznek be alapadó czimén; ez = 78 frt.

Ehhez jön az octroi, vagyis városi fogyasztási adó, a mely 4000 lakossal bíró városoktól fölfelé fokozatos adótételt képez. Ez Párisban pár centime híján 100 frank, úgy, hogy Párisba behozva egy hektoliter szesz 266 frt 5 centime állami adót fizet, vagyis = 133 frt 2 krt. Mi ez a mi 8 frtunkhoz képest. Ezen magas adó 1849-től fogva létezik és azt kérdezhetné tisztelt olvasóim közül valaki, hogy e magas adó hátrányára szolgáltat-e a szesztermelésnek? Éppen nem.

1851-ben előállított 1.035,600 hektoliter szesz

1881-ben „ 1.821,287 „ „

A szesztermelés tehát mindennek daczára emelkedett.

Van-e Franciaországban borhamisítás? Fogják kérdezhetni szinte olvasóim. Igen is van, mint van család mindenütt a föld kerekén. De oly brutális család, mint nálunk, ott éppen a magas szeszárknál fogva lehetetlen.

Morognak is ott a szesz emberei, alig van 3—4 év, hogy a francia parlament elé oly törvényjavaslatot ne hoznának, mely sub titulo vinification, a borászathoz szükséges szeszadó leszállítását ne czélozná. Éppen most e hóban is tettek ily indítványt. De hála a francia képviselők józanságának, ily törvényjavaslat még eddig nem tudott keresztül vergődni.

Még sokat lehetne e kérdéstről elmondanom, de elég ez alkalommal ennyi, beérem azzal, hogy a dolog bibéjére reá mutatok. Végül csak azt jegyzem meg, hogy miután a borászat képezi Magyarország egyik legjelentékenyebb ipari ágát, mely 100 és 100,000 kéznek ad foglalkozást, hivatva lenne a nemzeti vagyonosodást előmozdítani, sőt a virágzás magas fokára emelni a mellett, hogy az állam bevételeinek növelésére is a legalkalmasabb eszközt képezné, talán mégis megérdemelné, ha egyszer már megszűnne a látszólagos szeszipari érdekek alkotását képezni, s különösen most és a közel jövőben, midőn a phylloxera nagy áldozatokat fog követelni a magyar bortermelőktől.

(Gazd. Lapok.)

Ordódy Lajos.

Az Olt szabályozásáról

czikkezik a „Székely Nemzet“ és előadja, hogy az 5 - 6 megyét érdeklő fontos kérdés majd itt, majd amott kerül szóba; hogy rendkívül nagy jóakarattal minden ide vonatkozó eszmét pártolnak, bízottságoznak, egymáshoz és a kormányhoz átirtnak; de tulajdonképpen — semmit sem csinálnak. Az Olt pedig garázdálkodik évről-évre: megsemmisíti a gazda legszebb reményeit, lehetlenné teszi a szakszerű mezőgazdálkodást és rendezetlen állapotánál fogva még a nagyszerű vízi erő kihasználását sem engedi meg. A névtelen cikkíró az érdekeltségből alakítandó szövetkezet útján kíváná az ügyet megoldani; az érdekeltség fokának és mérvének megállapítására azonban alapos előmunkálat kell; mert az Olt és ennek nagyobb mellékviizei által érintett községekhez kérdőíveket kellene intézni, a következő tartalommal: 1. mely területeket szokott az árvíz évről-évre, vagy csak néha-néha elönteni, illetőleg megtámadni és károsítani? 2. kik a tulajdonosok? 3. mely művelési ághoz tartoznak a területek? 4. hány hold azokuak az áradásnak, illetve károsításnak kitett része? 5. mennyi az azok után kivetni szokott adóösszeg? 6. szabályozás esetére javulna-e azoknak gazdasági értéke és emelkednék-e ennek folytán az azok után fizetendő adó is idővel? s körülbelül mennyivel? Az így begyűlt adatok és némi helyi ismeret alapján könnyű lesz az érdekeltek névsorát, az érdekcsoportok számát és kiterjedését jegyzékbe foglalni s a szervezést megejteni. Valjon lesz-e, ki

e gyakorlati tanácsot elfogadja s végrehajtja? Akarjuk hinni, hogy igen! —

A jószágrendezésről

tartott a budapesti „Gazdakör“ ben Kodolányi Antal felolvasást, melyben előadja, hogy a birtok jövedelmének előállításááál közreműködő tényezőkhez — a talaj, munka és tőkéhez — a gazdának szakértelmi tőkéje és saját kitarító munkássága is tartozik. A helyes arány megállapításánál nemcsak a birtok égalji és talaji viszonyai határoznak, hanem döntenek a birtok értékesítési viszonyai is; azért a gazdának a megfelelő nemzetgazdasági, illetőleg kereskedelmi ismeretekkel kellene bírnia! A gazdálkodást bizonyos előre megállapított tervvel és rendszerrel kell folytatni, mert a mezőgazdasági üzlet oly természetű, hogy rögtönözve eredményt előidézni nem lehet. A legnagyobb állandó tiszta jövedelmet a növénytermelés után csakis akkor érhetjük el, ha a növénytermelési rendszer olyan, hogy míg egy részről az által a termelendő növények sikerülését biztosítjuk, addig másfelől ez által egyszersmint a földet is a legjobban és legokoszerűbben kihasználjuk. A növénytermelés jövedelmezőségét egyébként ma csak azon elv követésével lehet biztosítani, hogy minden növényt a természetének megfelelő talajban kell termesztetni. Értekező nem mondja, hogy kevesebb gabonát kell előállítani; de igenis azt, hogy területileg meg kell kevesbiteni, de a holdankénti termesztést (hozamot) szaporítani. Az állattenyésztést csakis a birtok növénytermelésére lehet alapítani s ezért minél jobban értékesítik az állatok a feletett földterményeket saját állati termékeik előállításával, annál jutalmazóbb lesz a növénytermesztés, annál inkább fog emelkedni az egész birtoknak jövedelme is. A megfelelő állatnemnek megválasztásánál mindenkor a birtok sajátos viszonyaiból kell kiindulni. Végre csak azon gazda számíthat a jelen nyomasztó körülmények között boldogulásra, a ki birtokának bevételei és kiadásaiiban is szigoruan megtartja a helyes arányokat. —

Székely löhere.

Azt hiszem, fölösleges volna annak bizonyítgatásába becsátkozni, miszerint sokkal előnyösebb a gazdasági magvakat ismert helyről és biztos kézből, semmint bármily híres kereskedésből beszerezni; és pedig azért, mert a magnak nemcsak minősége határoz, hanem az is tekintetbe veendő: hogy hol, minő égalj alatt és mily talajban termelt. A legszebb magtól sem sokat várhatunk, ha a vidék, a hol termelt égalji és talajviszonyai a mienktől lényegesen különböznek. Főleg sikertelen szokott maradni a vetés oly mag után, mely a mienknél melegebb égalj alatt és nyirkosabb természetű talajban termesztett. Ellenben a hidegebb tájról beszerzett mag — tapasztalás szerint — rendszeren kielégíti az igényeket. Ezt tudva a gazdának azon kell lennie, hogy bármiféle vetőmag-szükségletét ismert helyről és kézből fedezze, s ha csak elkerülheti, ne vessen ismeretlen eredetű magot el. És éppen ez az a mire nézve még a fővárosi legtekintélyesebb magkereskedések sem nyújtanak elegendő garantíát. Különféle helyekről vásárolják ott össze a magvakat

nagy mennyiségben, aztán a lehangzatosabb név alatt dobják a piacra. Mi természetesb tehát, mint az, hogy a gazda, onnét vásárolva, soha sem lehet biztos azirárt, hogy minő eredetű magot kapott.

Mindez áll általánosságban is; különösen érvényesül azonban a herefélénél. Megtörténik például nem egyszer, hogy a sokat ígérő és szemre nézve kitünő heremaggal is felsülünk. Szembetünő, vastag betűkkel ott áll a magárjegyzékben, hogy: „kitünő stájer vörös-here“; el van dicsérve fütől-fától, és mi nem habozunk meghozatni; pedig ki tudja, hogy hol termelt!

A Székelyföld, különösen Háromszék megye gazdáai — okulva a sok keserű tapasztalaton — már nem igen rendelnek löhermagot a nagy kereskedésekből, hanem maguk termesztik, és pedig a legjobb sikerrel. Főleg a legutóbbi néhány év alatt oly rohamosan emelkedett itt a löhermag-termelés, hogy ma már jelentékeny mennyiséget visznek belőle a piacra. Az egyes gazdaktól a termést helybeli kereskedők vásárolják össze, kiknél azután magszükségletét a közönség fedezi. A Székelyföldön termelt löhermag bármitéle és bárhonnán hozatott löhermaggal nemcsak hogy győzelmesen kiállja a versenyt, hanem azokat felül is mulja. Többszörös kísérlet útján szerzett tapasztalati adatok bizonyítanak a mellett, hogy a Székelyföldön termelt löhermag ugyanazon évben a szomszédos, de teljesen egyenlő talaju táblán sokkal jobb termést adott a hozatottnál; szárazságot, hideget, szóval az időjárás viszontagságait jobban kiállotta. Ugyanezt mondják róla egyebütt is, mert megjegyzendő, hogy néhány év óta hazánk távolabbi vidékeire is szállítják és mindegyre nagyobb keresletnek örvend; a mit bizonyára említett jó tulajdonainak köszönhet. — A „székely löhere“ mindenetre megérdemli, hogy gazdáink vele kísérletet tegyenek. A ki azonban a magot tiszta, hamisítlan minőségben akarja beszerezni, az forduljon egyenesen valamelyik székelyföldi kereskedőhöz vagy gazdához, mert csak így lehet biztos az iránt, hogy valódi székely löhermagot kap. —

Ekként ír Erdélyi Károly a „Gyakorlati mezőgazda“ című szaklapban szűkebb hazánknak ezen terményéről, mihez részünhről csak annyit adunk, hogy jó volna, ha a termelő gazdák az eladó mennyiséget közhírré is tennék.

Lokális gyümölcsfajok termelése.

A gyümölcstermelés és — a mi ennek leghatalmasabb rugója: a gyümölcsértékesítés csak akkor fog lendületet venni és felvirágozni, ha mindon vidéken lehetőleg kevés, de jól diszljó fajt karolnak fel és terjesztenek tömegesen. Kötelességünknek tartjuk e részbeu minden mozgalmat figyelemmel kísérni, mely szűkebb hazánk területén felmerül, minélfogva ezuttal a dévai határba u termelendő gyümölcsfajok névsorát közöljük. E jegyzéket Kiss Albert állapította meg és a „Hunyad“ hasábjain az egyes fajok leírásával kísérete; mi itt csak a nevekre szorítkozhatunk; a szakembernek ez is elég a kívánatos hozzászólásra! A sorozat a következő: Téli almák: 1. Batul; 2. Pónyik; 3. Nagy szabadkai Szercsika; 4. Sikulai; 5. Téli piros pogácsa; 6. Daru-

alma; 7. Orleánsi renet; 8. Téli fehér Calvil; 9. Lord Burglei; 10. Beregi sóvári; 11. Londoni pepin; 12. Rózsa pepin és 13. Má dai kormos. — Ny á r-ö s z i a l m a f a j o k: 14. Borizü; 15. Piros nyári Calvil; 16. Cseh rózsa alma; 17. Gravensteini alma; 18. Piros asztrakan alma. — Ny á r i k ö r t é k: 1. Zöld Magdolna; 2. Fodoigné (Talán Jodoigne?); 3. Juliusi esperes; 4. Nánási körte; 5. Korai bergamot. — Ö s z i k ö r t é k: 6. Ezer jó; 7. Őszi Izambert; 8. Augoulémei herczegné; 9. Clairgeau; 10. Sándor czár Bosc kobakja; 11. Diel vajoncza. — Té l i k ö r t é k: 12. Hardenpont izetese; 13. Mas Alexandrine; 14. Téli esperes; 15. Téli Izambert; 16. Jodoigne bergamot; 17. Egri körte; 18. Liegel téli vajoncz; 19. Cserlevelü császár körte. — Azonkívül ajánlja közlő a dió és m o g y o r ó termelését is, melylyel a sok kopár oldal előnyösen értékesíthető lenne. —

A halászlati törvényjavaslat

ügyében erélyes feliratot intézett a földmivelési ministeriumhoz az országos halászlati egyesület nevében Gróf Migazzy Vilmos elnök. A felirat a javaslat 2-ik és 5-ik paragraphusai ellen fordul, melyek minden kárpótlás nélkül, sőt a halászlát gazdaságának kárára eltagadják a jogszerü magántulajdon biztonságát. A halászlát mindig mint önálló jog kontempláltatott a földesuri jogok között és mint regale képezte a királyi adományt. Ezt konstatálja Werbőczy és számos régebbi törvényczikk; sőt miután az urbéri nyilt parancs folytán felszabadult jobbágság a halászlátot tényleg meg nem váltotta; ez továbbra is a földesuré maradt; mit a nyilt parancs is kimond, érvényben hagyván erre nézve az eddigi törvényeket! A törvényjavaslat 2. §-a a halászlátot a meder tulajdonosra kívánja ruházni; kijelentvén azonban, hogy e rendelkezés „a telekkönyvi állapotot nem érinti“. A halászlati jog azonban nem képezte tárgyat a telekkönyvi felvételeknek; így intézkedik a telekkönyvi rendtartás 51. §-a is; de van egy kuriai döntvény is, mely azt mondja, hogy a vízi jog telekkönyvi bejegyzés tárgyát nem képezheti és tényleg — az egylet által számos folyó, patak és tóról gyűjtött adat bizonyítja — magát a halászlati jogot sehol telekkönyvezve nem találjuk. E szerint tehát, ha a hivatolt 2. §. változatlanul elfogadtatik, sok jogosult esik el eddig élvezett jövedelemtől a nélkül, hogy ebből másnak haszna lenne; mert akárhányszor a medertulajdonos sem gyakorolhatná a halászlati jogot. Az egylet tehát a halászlát felvirágozhatása czéljából okvetlenül szükségesnek tartja, hogy a status quo fennmaradjon; — „de nem mint eltűrt, hanem mint törvényben dekretált földesuri reáljog, mely kifejezést nyert, mint a földesuri tulajdon alkatrésze a telekkönyvben“. A végindítvány az 5. §. teljes mellőzését kéri; a 2. §. helyett pedig a következő szöveget ajánlja: „L é t e z ő f ö l d e s u r i j o g o k, a m e n y n y i b e n a z o k a f ö l d m i v e l é s -, i p a r - é s k e r e s k e d e l e m ü g y i m i n i s t e r é s a z i g a z s á g ü g y i m i n i s t e r á l t a l k i a d a n d ó r e n d e l e t a l a p j á n, z á r o s h a t á r i d ő a l a t t t e l e k k ö n y v i l e g b i z t o s i t t a t n i f o g n a k, é p s é g b e n m e g m a r a d n a k; e z e n h a t á r i d ő e l t e l t e u t á n t e l e k k ö n y v i l e g n e m b i z t o s i t t o t t h a l á s z l a t i j o g o k a m e d e r t u l a j d o n o s á t i l l e t i k“. —

Az ojtó-vesszők megválasztásának,

illetőleg metszésének, — mint a „Gyümölcsészeti és konyhakertészeti füzetek“ írják — tapasztalás szerint, legjobb ideje

januártól — martiusig tart, s miután erre nézve is vannak bizonyos szabályok, az e részben tudnivalókat időszerűleg emléke hozni nem lesz felesleges.

Ki ne tapasztalta volna már, hogy egy-egy gyümölcsfának valamelyik ága gyakrabban és gazdagabban terem, mint egy másik ág, vagy a többi valamennyi; sőt még jobb és szebb gyümölcsöt is fejleszt, mint ezek. Múltán minden egyes átojtott vessző azon növény-résznek sajátosságait örökli át a belőle kifejlődő fára, melyről az vétetett: az ojtógalyat mindig a leggazdagabban termő fákrol és azoknak legjobban termő ágáról kell metszeni.

A januártól martiusig ajánlott ojtó-vessző szedésnél azon sorrendet kell követni, melyben az egyes gyümölcsfajok érni szoktak; tehát legelőször a cseresnyefáknál kell kezdeni s a későn érő téli almát és körtét legutoljára hagyni. Az egyes fákrol leszedett vesszők fejonként apró kékébe kötendők össze oly módon, hogy azok nyes-lapja egy vonalba essék; így elkészítve azután vagy homokkal feltöltött gödrökben; vagy jó pinczében, kamrában rakhatók el.

Egy éves méncsikók vásárlása.

Fölhivatnak azon méntulajdonosok, kiknek birtokában egy helyen legalább négy, jó származású, erős esontu, szabályos testalkatu egy éves méncsikó van s azokat az államnak eladni kívánják, hogy ebbeli szándékukat, a helynek, a hol a csikók állanak, valamint a csikók származásának, magasságának, színének és árának pontos megjelölésével a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministeriumhoz beuyjtandó s 50 kros bélyeggel ellátott írásbeli nyilatkozatban legkésőbb február hó 1-ig bejelenteni sziveskedjenek.

A hidelvei olvasó-kör megnyitása.

Folyó hó 8-án déletött 11 órakor nyitotta meg Dr. Haller Károly polgármester a hidelvei ref. népiskola helyiségében a II-ik gazdasági olvasókört. Többek között ott láttuk: Dr. Haller Károly polgármestert, Sigmond Dezső orsz. gyűlési képviselő és egyleti elnököt, Nagy Lajos alelnököt, Gámán Zsigmond közgazdasági előadót, Hegedüs István igazgató tanárt stb. és a gazdákat szép számmal. Az ünnepély lefolyásáról a következőket írhatjuk: A gazdák énekkara a „Hymnust“ megelőző sikerrel elénekelvén, Dr. Haller Károly meleg hangu beszéddel a kört megnyitotta, mire Nagy Lajos gazd. egyleti alelnök szolt az olvasókör czéljáról és szükségességéről és visszatérve a gazdasági egylet alakulásánál tett ígéretre, örömeinek ad kifejezést, hogy azt a kör alakításával beválthatták, mely sikert az ügybuzgó vezetők önzellen tevékenységének lehet tulajdonítani, kik sem fáradságot, sem költséget nem kíméltek az ügy előmozdításánál. Erre Szabó István a mondott köszönetet mindazoknak, kik a kör létesítése körül fáradoztak. Hegedüs István igazgató-tanár egy emelkedett szellemű beszédben szinten lényegében a farsulás, illetve a kör czéljairól szolt; mire H a t h á z y I s t v á n emelt szót, s röviden ecsetelte a „szeretetet“ és annak szükségességét. Szász András pedig köszönetet mondott a sikeres működésért. Végül Sigmond Dezső az egylet nevében mondott köszönetet mindazoknak, kik a kör létesítése körül fáradoztak, mire az énekkar a Szózatot énekelte el. Ezután átmentek a „kör“ tulajdonképeni helyiségébe s itt Gámán Zsigmond Réti Jánosnak „Népszerű előadások“ czimű füzetkáját szétosztván, az ünnepély véget ért.

A „Gyümölcsészeti vázlatok“ érdekében.

Van szerencsém a gyümölcsészet barátait tisztelettel értesíteni, hogy „Gyümölcsészeti vázlatok“ czimű munkám első kötete második kiadásban is megjelent. Ára 3 frt. Midőn hazai gyümölcsészetünk irodalmára ezen, örvendetesnek mondható eseményt köztudomásra hoznám; el nem mulaszthatom hálás köszönetet mondani mindazon honfitársaimnak, a kik pártolásukkal lehetővé tették nekem, hogy munkámból nemcsak egy, de ekkoráig már három kötetet is kiadhattam nyomtatásban s minden egyéb segítség nélkül az I. kötetet, melynek ezer példánya már közkezen forog, most már második kiadásban is nyilvánosságra bocsáthattam, sőt még a munkában levő IV. kötetem nyomda-költségeire is gyűjthettem alapot. Korom, egészségi állapotom és a gyümölcsészet sikeres tanulmányozására éppen nem kedvező viszonyaimnál fogva; alig remélhetem már, hogy „Gyümölcsészeti vázlatok“ czimű munkámból, a most készülő IV-ik kötetnél többet irhassak és kiadhassak: ennél fogva a magyar közönségnek rám bízott pénzével nem lévén szükséges tovább is sáfárkodnom, minthogy életem céljául tűztem ki „hazánkban a gyümölcsészeti ismereteket tölem telhetőleg, minél szélesebb körben elterjeszteni s a gyümölcsészetnek minél több hívet toborozni“; elhatároztam, hogy munkám megszerzését — mostantól kezdve a ránk következő 1886. év végéig — még az irni-olvasni tudó és a gyümölcsészet iránt melegen érdeklődő napszámosnak is könnyűvé teszem. Elhatároztam, hogy mindazoknak — legyenek bár egyesek vagy testületek — a kik munkám mindhárom kötetét nálam egyszerre rendelik meg, az egész munkát készpénzfizetés vagy utánvétel mellett, fele áron, vagyis 9 forint helyett 4 forint 50 krajczáron fogom megküldeni. A postai szállítási költségeit viselni azonban az illető megrendelő terhe leoad. Midőn tisztelt hazámiai munkám megszerzésében ilyen kedvezményben részesíteném, avval az édes reménnyel biztatom magamat, hogy tömeges megrendeléseik által a hazai gyümölcsészet hűségese napszámosát oda segítendik, hogy munkájának maga szabta, mérsékelt díját megkaphassa és így öreg napjaira kívánatos nyugalomba vonulhasson. Tisztelettel kérem a hazai összes lapok tekintetes szerkesztőseit, hogy ezen értesítem becses lapjaikban közzétenni és így a gyümölcsészeti ismereteknek hazaszerte való elterjesztésében velem együtt közreműködni sziveskedjenek. Kelt Mező-Kovácsházán (Csanádmegye), 1885. december hó közepén. **Bereczki Máté.**

A mezőgazdasági birtokok elhatárolása és a területek felhasználása.

A földmivelési miniszteriumban üdvös dologra vállalkoztak, midőn a mezei rendőri ügynek egy újabb törvénybe való foglalását határozták el és hogy a fontos javaslat megszerkesztésére a kellő anyag sem hiányozzék, a törvényhatóságokhoz, gazdasági egyletekhez, közigazgatási előadókhoz stb. stb. kérdőívek lettek kibocsátva. Az alábbiakban közlöttek az erdélyi gazdasági egylet választát tartalmazzák, mely a mennyire lehetett, ezen egész hazarész viszonyait és igényeit igyekezett számba venni.

Az első szakasz: A mezőgazdasági birtokok elhatárolásáról szól a következőleg:

1. Egyes birtokosok földtulajdona a szomszédokétól miként szokott elhatároltatni?

A gyakorlatban lévő elhatárolás kövekkel, élő barázdákkal vagy eleven kerítéssel, gyepparázdákkal és árkokkal szokott megtörténni. Kaszálóknál évről-évre a növekedő fű arányában kimagasodó jelek — póznák, csóvák — is szoktak előfordulni. Tagosított birtoknál az elhatárolás rendes árok, futó árok, ösvény; sőt itt-ott még drótkerítéssel is történik.

2. Vannak-e az elhatárolást szabályozó statutumok vagy intézkedések?

A legtöbb megyében nincsenek; a szokásos eljárás a falu véneinek bizonyásgul való előhívásában áll.

3. A szokásos eljárás, vagy a netalán létező statutumok czélszerűek-e?

Ha nem lennének czélszerűek, miért nem felelnek meg?

Ha a város, vagy község területén, a birtokok kellő elhatárolására sem intézkedések sem statutumok, — melyek ezt szabályozzák, — nem lennének, milyenek életbeléptetését látnák szükségesnek?

A most említett szokásos eljárás czélszerűnek teljességgel nem mondható.

Miután az említett eljárásnak alapja nagyon ingadozó, az igen gyakran a felek érdekeinek megfelelni nem fog.

Minden külön intézkedésnél és statutumnál kétségkívül leghatályosabb a birtokrendezés és tagosítás; azért ennek keresztülvitelét kell első sorban és a legerélyesebben sürgetni. De miután ennek keresztülvitele nem mindenütt, de főleg rögtön seholsem lehető, a tagosítatlan községekre nézve azon intézkedést ajánljuk, hogy a birtokosoknak birtokaránylagos többséggel válasszon a határ nagysága szerint hat évi tartamra 3—5 határfelügyelőt, kiknek kötelessége lenne a határjelek elhelyezését és épségben tartását eskü terhe alatt felügyelni s minden általuk észrevett, vagy más uton tudomásukra jutott ebbeli változást evidentiában tartani. A határjelfelügyelők életkora az első választásnál a 35—40 évet túl ne haladjon.

4. Az egyes birtokok határainak esetleg szükségessé vált és a helyszínén azonnal eszközlendő kiigazítása czéljából tartatnak-e a községben u. n. határjárások?

Ha tartatnak, ezek miként eszközöltetnek?

A határjárások megtartása szokásban van és többnyire úgy szoktak eszközölni, hogy a községi előljáróság kiszáll magával vivén a mérő lánczot és a kétes vagy vitás esetekben ítéletet mond.

5. A határjárások czélszerűeknek tartatnak-e?

A határjárások megtartása elvileg okvetlenül czélszerűnek mondható.

6. Ha a községben határjárások nem len-

nének, czélszerűnek vélnék — e ezek megtartását?

Hogyan lehetne a határjárásokat a községben életbe léptetni?

A határjárásokat mely időközökben és az év mely szakában vélik megtartandóknak?

A határjárások időnkénti megtartása okvetetlenül czélszerűnek és szükségesnek mondható, ha kellően szervezve a felek érdekeinek megóvására megfelelő biztosítékot nyújtanak. A határjárások életbeléptetése czéljából minden község kötelezendő, hogy a 3-ik kérdésnél indítványozott határfelügyelők megválasztását, illetőleg az elhalálozás, vagy lemondás folytán megürült helyek pótlását kellő időben eszközölje; mi által a határjárások teljesítésére nélkülözhetetlen és eskü alatt kötelezett, tehát megbízható ellenőrzési közegeket nyer. A határjáró bizottság elnökét évenként a járási szolgabíró nevezi ki; ezen elnök az eljárás korrektségéért, valamint a közutak és közhelyek épségben tartásáért felelős.

A határjárások véleményünk szerint legalább minden harmadik évben kötelezőleg lennének megtartandók; nagyobb határral bíró községben azonban az is megengedhető volna, hogy évenként a határnak bizonyos — körülbelül egyharmadnak megfelelő — része járassék be. A mi az évszakot illeti, erre nézve legczélszerűbb, ha a határjárás vagy a főbb mezei terményeknek kifejlése előtt, vagy azoknak letakarítása után tartatják meg. Kivételt képez a panasz esete, melyet lehetőleg a bejelentés után azonnal kell elintézni.

7. A határjárások kiknek közreműködésével történjenek?

A határjárásban hivatalból résztvenni kötelesek lennének: a községi előljárók, a körjegyző és a határjelfelügyelők. E bizottság dönt első fokulag; a fellebbezés birtokon kívül a közigazgatási hatósághoz intézendő, azaz másodfokulag a szolgabíró, harmadfokulag az alispán dönt. Az érdekelt felek az eljárás napjáról és idejéről eleve értesítendők és arra kellően meghívandók. A költségre nézve a községi statutumok intézkednek, a költség hordozása a vesztes feleket illeti.

Tapasztalat szerint az erdélyi országrészben a szomszédos községek közt sokszor fordul elő határvillongás; e tekintetben idő- és költségkimelés szempontjából szintén a politikai hatóságot illesse az eljárás.

Az elhatárolásra nézve megjegyezzük, hogy tagosítás alkalmával, — a mennyiben a telekkönyvi állás ellenkezőt nem mutat — az alsó mart mindig a felső földrészlethez számitassék. —

A második szakasz: A mezőgazdasági területek felhasználása czimén a következő kérdéseket veti fel:

8. A község vagy város határában az egyes birtokos használhatja-e tulajdonát szabadon, vagy a földbirtok egyes részleteinek használata bizonyos korlátozásokhoz van-e kötve?

Nagyobb — azaz mintegy 20 holdnyi — tagosított birtokon a tulajdonos szabadon használhatja földjét; de kisebb

részletekben, vagy éppen ott, a hol a kisbirtokosok illetősége három külön határban van kiszakítva (pedig erre is fordul elő eset), a korlátlan használat vagy alig, vagy éppen nem lehetséges. Tagosítatlan birtokon korlátlan szabad használatról szó sem lehet.

9. Melyek ezen korlátozások? léteznek-e ezeket illető rendszabályok?

Ha léteznek, ezek megfelelők-e?

Ha a létező rendszabályok meg nem felelnek, mi ennek az oka?

Ha rendszabályok nem lennének és a birtok használata minden tekintetben korlátlanul szabad, czélszerű-e ezen állapot és nem lenne-e jobb bizonyos birtokrészek használatát feltételekhez kötni, például:

Takarmányosok hagyását, zöld ugar hagyását stb. kötelezővé tenni?

A korlátozások főleg a mivélségi növények meghatározásában állanak, például, hogy bizonyos dűlőben, bizonyos esztendőben csak őszt vagy tavaszt szabad vetni. Ezen állapotot többnyire semmi újabbkori intézkedés nem szabályozza, hanem ősrégi szokáson alapulva mintegy törvényvé vált. Létezik egyébként az erdélyi országrészben néhány szabályrendelet, mely ezen ügyre is kiterjed és a már megerősített statutumok (p. o. Kolozs, Szolnok-Doboka) nagyjában véve a tényleges állapotnak meg is felelnek. De viszont mindazon megyei szabályrendeletek, melyekben a felek a közigazgatási eljárás helyett a törvény rendes útjára vannak utalva, a gazdák érdekeivel mérőben ellenkeznek. Azért, midőn a mezei rendőri ügyekre nézve határozottan a közigazgatási bíráskodás elrendelését követeljük; egyszersmint felette kívánatosnak tartjuk, hogy az alkotandó magyar polgári törvénykönyvben is ezen óhajításunk megtestesítve kötelező alakot nyerjen.

Végre meg kell jegyeznünk, hogy bármennyire legyen is erdélyi gazdasági egyletünknek hivatásszerű kötelessége a mezőgazdasági haladást minden tekintetben és minden lehető eszközzel előmozdítani: tagosítatlan birtokon sem a takarmányosnak, sem a zöld ugarnak hagyását imperative keresztülvithetőnek nem tartja; sőt tagosított birtokban is csak nagyobb részleteknél lesz az lehetséges (8 kérdőpont).

10. Ha viszont a birtok használata a város vagy község határában bizonyos korlátokhoz van kötve, melyek azok?

E kérdésre már a megelőző pont alatt válaszoltunk.

11. Vannak-e közös legelők és ezek miként használtatnak és pedig:

a természetesek, például a gyepek vagy erdei legelők, az ugarok, kaszálókön való legelő; továbbá a tarlók legeltetés által miként használtatnak?

Megfelel-e az eddigi eljárás és ha nem felel meg, milyen változtatás lenne czélirányos?

Közös legelők vannak és részint birtokaránylag, részint egészen rendetlenül használatnak. A legeltetés vagy rendes csordákban; vagy, eléggé nem kárhóztatólag, kisebb csoportokban történik. Az eddigi eljárás teljességgel nem felel meg; a rendetlen használat szóba sem jöhet, de még a látszólag igazságos birtokaránylagos kivétel sem óvja meg az okszerű állattenyésztés érdekeit! Nem marad egyéb hátra, mint községenként a természetes legelők területének, valamint azok minőségének megállapítása; ehhez képest pedig az azokon legeltethető állatlétszám meghatározása, mely az egyesekre a birtokarány kulcsa szerint lesz felosztva. Más szavakkal: az u. n. legelő limitáció lesz mindenütt a közös legelőre életbe léptetendő, a mely különben is régi erdélyi törvényen, az Approbatæ Constitutiones, Pars III-ban foglalt XXIX. és XXXII-ik cikkelyeken alapszik. A limitációt egy bizottság eszközölje, melybe a birtokosok is, a volt urbéreszek is egy-egy képviselőt választanak, kik a szolgabíró elnökletének vezetése alatt végzik feladatukat.

Az esetleges legelők u. m. kaszálók, ugar vagy tarló használata szintén limitáció által szabályoztassék.

A legeltetés egyáltalában csak rendes csordákban — nyájokban — legyen megengedve, egyes községbeliek állatainak külön legeltetése a legszigorúbban tiltandó és büntetendő; kivéve a kizárólagos tulajdont képező nagyobb terjedelmű legelőterületeket. Kivételes esztendőekben a törvényhatóság határozhat az esetleges legelők igénybevehetése ügyében. —

12. A szántók művelésénél van-e közös nyomás vagy vetésforgó és ezt kik állapítják meg és pedig:

a) A község, a képviselőtestület, az előljáróság, esetleg tanács, a községi bíró vagy polgármester; vagy pedig ezt illetőleg csak a községbeli földbirtokosok határoznak-e?

b) Ha a birtokosság határoz, ez személyenként a fizetett adó alapján, vagy pedig terület szerint (hold szám) történik-e?

c) Ha a birtokosság személyenként határoz, ehhez milyen szám szükséges? egyszerű többség? kétharmada az érdekelteknek?

A tagosítatlan szántók művelésénél a közös nyomás van gyakorlatban, mely többnyire három fordulás, de nem ritkán kétfordulás is. A közös nyomás ősrégi szokáson alapszik és ugyszólván kérdés alá sem jön; ott, a hol erre nézve mégis valami intézkedés szüksége forogna fenn, a községbeli földbirtokosok együttesen határoznak.

Határozat esetén nem az adó, hanem terület szerint, tehát birtokaránylagos többséggel történik az eldöntés. —

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

PIACZI ÁRAK.

A h e t i v á s á r		Gabona mérték	tisztá buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török-buza	100 kilo		1 köbmeter tűzifa	1 kilo marhahús
h o l y e	napja								széna	szalma		
k r a j e z á r o k b a n												
Bécs	január	2 metermázsa	830	—	700	740	678	600	—	—	—	—
Budapest	január	2 " "	770	—	625	700	655	510	—	—	—	—
Balázsfalva	september	3 hektoliter	450	350	325	—	200	450	—	—	250	36
Brassó	december	24 " "	620	360	370	260	170	280	375	220	240	40
Deés	december	29 " "	600	500	480	—	200	380	600	280	320	24
Gyula-Fehérvár	december	26 " "	600	515	450	—	240	325	450	125	260	40
Kézdi-Vásárhely	december	17 " "	600	500	350	250	180	400	300	80	280	32
Kolozsvár	december	31 metermázsa	740	—	540	—	480	450	500	150	300	38
Maros-Vásárhely	december	24 metermázsa	682	490	490	—	407	369	320	180	300	32
Nagy-Szeben	december	22 hektoliter	520	400	360	350	190	330	200	140	375	40—46
Nagy-Várad	december	29 " "	548	431	390	330	216	333	500	160	420	48
Sepsi-Szent-György	december	28 " "	600	550	360	240	170	300	300	125	150	32
Szász-Régen	december	30 " "	575	400	400	325	190	350	480	280	260	28
Torda	december	19 " "	600	375	375	300	165	300	300	20	250	32